

Érettségi – versben

1965-öt írtunk. Az érettségin fáradoztunk a zentai gimnáziumban. A választott tantárgyam a fizika volt. Egy kicsit nagyképűségéből is, emlékszem, érettségi dolgozatként Einstein relativitáselméletét dolgoztam fel, voltak egyéni meglátásaim, így azokat is kifejtettem. Emellett kötelező volt mindenkinek anyanyelvből érettségi dolgozatot írni megadott témára, bent a gimnáziumban.

Ültünk a padokban és vártuk a témát. Bejött Szloboda János magyartanárnk. Krétát vett a kezébe és három címet írt fel a táblára. Ezekből választhattunk. Tudom, a megadott címek nem nagyon, illetve egy kicsit sem inspiráltak. A három címből kettőre már nem emlékszem. A harmadik címben, amely így hangzott: „Szabad hazánk húsz esztendeje”, felvillant bennem egy lehetőség, hogy megírhatnék valamit, ami a lelkemet nyomja és elkerülhetném a frázisokat, melyeket egy ilyen témára valószínűleg elvártak tőlünk. Sőt vettem azt a bátorságot, hogy ezt a megadott címet felvillant ötletemhez alakítottam, odaírva alcímként: Itt vagyunk már.

Volt még egy bátor gondolatom, hogy mindezt versben írom meg, annak ellenére, hogy nem volt kihangsúlyozva, de a dolgozatot prózában volt logikus megírni. Az ugyanis fel sem merült senkiben, hogy valaki az érettségi dolgozatot versben írja meg.

Az ötletem inspirált, időben is korlátozva voltunk, így aztán egymás után születtek a verssorok. Mint gimnazista befutott irodalmár voltam, úgy éreztem, ekkora szabadságot megengedhetek magamnak. A gimnázium irodalmi önképzőkörét vezettem, majd megalapítottam a középiskolások közös önképzőkörét Zentán, és azt más városokra is kiterjesztettem. Százas tömegeket mozgattam. (Ez a már bejáródott diákaktivitás képezte az alapot a későbbiekben a még ma is fennálló KMV intézményesítéséhez). Volt még egy aggályom, merjem-e érzelmeimet őszintén papírra vetni, mert azt mindjárt éreztem, hogy hazámhoz nem dicshimnuszt fogok írni. Arról meg voltam győződve, hogy Szloboda János magyar szakos tanárom elismerte irodalmi és szervezési tevékenységemet, de világnézeti politikai beállítottságáról sohasem si-

került meggyőződnöm. Ebben óvatos volt. Tapasztaltam ugyan némi jelét annak, hogy talán osztozik nézetemmel. Egy ifjúsági tribünön például, amikor a bördzsekis zentai ifjúsági elnök a témától eléggé eltérően azzal állt elő, hogy milyen önérzetük lehet azoknak a gimnazistáknak, akik, míg a többi diák faültető akción vesz részt, ők vasárnapi nagymisére mennek. Ő személyesen 27 gimnazistát számolt meg akkor a templom ajtaján kijönni mise után! Ezt nem állhattam meg szó nélkül, és a tömeg előtt kitört belőlem: - De vajon milyen önérzete lehetett annak az ifjúsági vezetőnek, aki megállt a templomajtó előtt számolni a gimnazistákat? Erre a tömeg röhejbe tört ki. Az ifjúsági vezető dühében legszívesebben kettéharapott volna. Kipurulva elrendelte, hogy az előadás után azonnal jelentkezzem nála. Ezt meg is tettem, de észrevettem, hogy Szloboda János is a hátam mögé lépett. Tanári tekintélyét is bevetve jó diplomáciai fogással ajánlatot tett, hogy erre a témára is érdemes volna egy ifjúsági tribünt összehívni és megvitatni mint érdekes témát ezeket a dolgokat, és nem volna célszerű személyes vitákba fogni. Az úgy ezzel le is zárult. Elmosódott.

Ez az emlékkép Szloboda Jánosról, persze, a dolgozatíráskor is előttem volt, de biztos nem lehettem abban, hogy a tanár úr miért tette ezt a gesztust. Az meglehet, hogy védelmemre állt, de tehetta azért is, gondoltam, mert nem kívánta a kirobbanófélben lévő botrányt egy olyan összejövetelel, melynek saját maga is aktív részese volt.

Az idő múlt. Minden gátló gondolatot félretéve tovább születtek a verssoraim. Szloboda János néha végigsétált a padsorok között. Amikor írásomra pillantott, odaszólt, hogy érettségi dolgozatomat versben nem fogadhatja el. - Nekem nincs ihletem prózában írni – mondtam, és folytattam tovább az írást. Valamivel később még egyszer figyelmeztetett, hogy nem fogadhatja el. Megmakacsoltam magam és nem hallgattam rá, meg már a bensőmben megszületett a vers, csak le kellett írnom és nagyon fűtött a becsvágy, hogy a szöveg azonnal napvilágot lásson. Lesz, ami lesz, gondoltam. Talán, ha elolvassa és tetszeni fog neki, mégiscsak megkegyelmez tanárom, szemet huny és

átenged az érettségim. Úgy éreztem, vállalnom kell ezt a kockázatot. Szloboda János többször már nem figyelmeztetett. Az idő is eljárt. Prózához már nem is foghattam volna, de sem ötletem, sem ihletem nem is lett volna hozzá. Fogtam papírjaimat és átadtam. A dolog jól végződött. Mind fizikából, mind anyanyelv-ből kitűnővel érettségiztem. Ha jól emlékszem, ez volt utolsó kontaktusom Szloboda Jánossal. Ha futólag találkoztunk is, de a dolgozatírás nem került szóba. Jó tanáromként könyveltem el. Helyesírásból szigorú volt velem szemben is, de ez rám is fért. A különírást és az egybeírást nagyítóval ellenőrizte – mondták. Én szerettem az illúziókat, ő a tárgyilagos, az élet realitásából merített vicceivel gyakran kiábrándított. Ezt nem szerettem nála.

Nem sokkal halála előtt a véletlen folytán olvastam írásaiból. Meggyőződhettem, hogy versemre nem kegyelemből és irántam való respektusból adta meg a kitűnő osztályzatot, amihez abban az időben nem kis bátorság kellett, hanem valóban meg is nyerhette tet-szését, és ez nekem még ma is nagyon fontos.

Íme, a vers:

Itt vagyunk már

Kis kőköckáim voltak
Azokkal játszadoztam
    Odakint
    Esett a hó
Volt közöttük piros is
Kék is
Ha házat vagy tornyot
Építettem
Piros volt mindig legfelül
    Emberek jöttek
    Sötét ruhában
    Mint foltok mozogtak
    A puha hóban
Apám még a
Városban volt
Vártuk
Hallottam hogy
Visznek mindent
A kőköckáimat elrejtettem
Nem tudom hogy hova
(nem is kerestem meg)
    Kiért apám
    Ő nem hagyott nyomot
    A hóban
Az egész udvart
Betöltötte

Különös volt ezen
A napon
Nevetett
Oly furcsán
    Hogy sajnáltam
    Neki már nem szabad
    Sírnia
A traktor jó
Mondta
Tüzeljetek szalmával
Alatta
El fog indulni úgy

A hó elolvadt már
Hazafelé mentünk
    S a kövesúton
    Még néhány
    Pernyerakást
    Otthagyt a szél
Ha győztesként neveltünk
Fejemben mindjobban
Kavargott
A fogalmak halmaza
    foglalás
városháza
árverés
a legfelsőbb minisztérium
és rozskenyér
Fejemben így kavargott
Forrt
Született a haza.

Iskolába küldtek
Bennünket
    Tanuljatok
Négyen tanultunk
Egyszerre
Négy diák
Csak engem nem értettek
Meg talán
    Ha kérdeztek
    Mesélni kezdtem
De a kőköckákról nem
Beszéltem
Mert elrejtettem őket

A haza is már
Beszélni kezdett
Felállt
Járt
Futott már

Mint a kisgyerek
 És a házakra
 Piros tetőt rakott
 Nőttem én is
 Vele együtt
 Összenéztünk
 Sokszor vele
 Egy kicsit
 Önfejú is voltam
 S tornyaira
 Rákacagtam

Itt vagyunk már
 Húsz év letelt
 /Lassan nekem is/
 Hát ifjú
 Egy tekintet
 Messze jár az
 Utakon
 Apám szánt még
 Úgy mint régen

Ha rám néz
 Mesélni kezd
 Fejem felett
 Messze bámul
 Hangján érzem
 Hogy nem fiának
 Nem csak nekem mesél
 A telet
 A hópolyheket
 Még mindig emlegeti
 De kortársamtól szégyelleném
 A kis köveket
 Nem megyek már
 Megkeresni.

A vers szövegét a későbbiek során szereztem meg Prágai Erzsébet tanárnő jóvoltából, aki Óbecséről utazgatott a zentai gimnáziumba előadni és elkérte számomra Szloboda Jánostól.

Jeges Ernő: A csolnoki bányatelepi templom Szent Borbála oltárképének részlete, 1933